

Nyiregyháza, Szarvas leánya

Irta: **Szohor Pál**, Nyiregyháza város főjegyzője

Kaczvinszky-jubileum. A Békés-vármegyei Orvosszövetség a továbbképző orvosi tanfolyam keretében adózott dr. Kaczvinszky János, országsszerte ismert kítűnő sebész emlékének május hó 20-án a gyulai központi sebészeti pavillonjában. Az ünnepi előadást dr. Grósz Emil budapesti egyetemi szemésztanár, az orvosi továbbképző központi bizottság elnöke tartotta. Megjelent a vármegye hivatalos vezetősege, a környékbeli arisztokrácia (Almássy, Wenckheim grófok) s száznál több gyakorló orvos. A diszelőadás után előadónak átadott Kaczvinszky relief-jét ábrázoló ezüst domborművű plakett, jelenlevő özvegyének pedig annak bronz másolata. Dr. Grósz bejelentette, hogy ugyanolyan becsben és szeretetben fogja megőrizni a plakettet mint Balassáét, a magyar sebészet úttörő apostoláét. Az ünnepi estét a késő esti órákban bankettre gyűltek egybe a Komlószállóban.

A szociáldemokrata párt is a revízió mellett van. Mi egészen természetesnek vettük és e feltevésünket igazolják az elmúlt heti parlamenti tudósítások, melyek egyikében azt olvassuk, hogy Büchler József szociáldemokrata képviselő csodálkozik azon meglepetésén, hogy Malasics Géza szociáldemokrata képviselő a trianoni békeszerződés revízióját sürgette. Büchler a Há zszíne előtt leszögezte, hogy a Szociáldemokrata Szakszervezeti Tanács kezdetől fogva ezen az alapon állt, és 11 évvel ezelőtt kelt nyivános nyilatkozatában is kijelentette, hogy igazságtalan-nak tartja a békeszerződést, az országot mai helyzetében életképtelennek és minden lehetőt elkövet a békeszerződés megváltoztatása érdekében.

Kárpitos munkát csak megbízható kivitelben, rendkívül olcsón szállít: KOPSTEIN Butoráruház BÉKÉSCSABA Andrassy ut 52.

Méhészek figyelmébe. Minthogy a június hónap első vasárnapja Pünkösöd ünnepe, a Méhészkör június havi előadógyűlését a hó második vasárnapján, azaz június hó 11-én tartja meg.

Jótekonycodj úgy, hogy magadnak is haszna legyen belőle. Ha veszel egy Jótekonycélu Államsorsjegyet, enyhited a nyomort és magadat is gazdaggá teheted.

Terményeire olcsó kölcsönt kaphat, ha a Szarvasi Takarékpénztár raktárházában helyezi el. Betétjét a legnagyobb biztonság és felmondás nélküli visszafizetés mellett kamatoztatja és hitelszükségletét is kielégíti a Szarvasi Takarékpénztár.

A magyar leányifjúság egyetlen és népszerű lapjának, a Magyar Lányoknak legújabb száma ezúttal is gazdag és változatos tartalommal jelent meg. Ez a szám pályázatot hirdet a magyar leánytábor ügyévé vált Hamupipőke mozgalommal kapcsolatban.

Valahol az egri érseki levéltár dohos polcain elrejtőzött egy nyolcszáz esztendő adókönyv. Az Orvosszövetség profán átírása: kezdetben volt az adó. Mégis abból a szelid fajtából, amit a történelem pápai tizednek nevez. Az adófizetők szomorú névsorában találkoztunk először Ecclesia de Nyir néven — a Nyírség egyházával.

Nyirkos, mocsaras volt itt minden; a keleti szél beletévedt a mocsaras nádtengerekbe. Ha megkérdezzük a kálvinista harangot, miből állt a régi nyíri ember ebédje: még a Vizszabályozó Társulatok eme fénykorában is azt feleli: csikból-halból, csikból-halból. Egyszer merült meg a háló s a parton fuldoklók táncát járta: nagybajuszu harcsa, ezüsthátú kárász, fúrge csik, ollós rák, apró hal garmadával.

A legmagasabb dombhátra épült István király parancsszavára a nyíri tíz község temploma. Idejártak vasárnap tanulni, imádkozni halász-vadász régi magyarok, nyírfalombok alatt kanyargó titkos ösvényeken. Utközben néha még üszkös máglyarakást is láttak: pusztuló oltárát Hadurnak. Hová lettek ezek a merésznézésű, kiállócsontú, döngölépesű ős magyarok? Hová a nád, a nyír, a víz? Hatszáz esztendő alatt elérte az Ecclesia de Nyirt az adóalanyok modern sorsa: megszűnt; elhamvadt az utolsó családi tűzhely parazsa is.

Most a régi vitéz életmód hagyományain derék csizmadiamester teremtett életet. Szarvasról hosszú, fáradt karaván indult meg: erre a nyíri menyegzőre. A lakódmalmi kalácsot az első évi buzatermésből sütötték. Bódító illata volt itt a földnek, ahogy a faeke forgatta a gyökeres hantot. A kényszeredett mennyegző magtárának ajtajában — őszi cséplés után — szerelmi házasság lett a föld és szántóvető között. Némelyik arcán ott villog a holnap szántás gondja, másiknak homlokára mély barázdát ásott a tegnapi gond szántása.

Mert nem egyszerű barázdahátú szántó ez a határ. Lágyan lendül a fekete föld; eke porhanyítja, kapa tisztogatja, szellő simogatja. Napraforgó fordul keletre, nyugatra. Piros pipacs csipkéli égi féltékenységgel; buzavirág kacéran kikémlél; buzatábla meghajtja terhes fejét és sejtelmes májusi éjszakán fehér akácvirág sárga szirma száll a szélben, felriadt madárszárnya rebben, a hold árnyéka imbolyog és halkán sóhajt a gond.

Dűlőutak homlokhatán kétkerekű talyiga hagy áruló nyomokat. Rövid száron hetykén lépked a ló. Ezelőtt patkója se volt. Ez a féderes talyiga a nyiregyházi ember szabadalma. Mint rénszarvasszán a lappoknál, vagy tevehát a Szaharában. Ha legény suhogtatja a szijostort, néha megáll a tanya-bokrok mályvás ablakánál. Egő piros ez a mályva, onnan lopja a pirt az önlöző leány arcáról. Ki ne ismerné Benczur Gyula mályvát? Itt leste el gyermekszemekkel a virág szinompóját, leányaink fejkendőin a selyem ragyogását, asszonyok viganóján a bársony árnyékhatásait. Festőpalletta ez a föld: aranya buza, bíborja leányarc szüzi pirja, kékje a mennybolt, zöldje akácfüzér,

ezüstje szivárgó erek, fehérje erkölcsi tisztasága.

A város északi karja százados tölgyerdővel ölelkezik össze. Talán a városnak is szervei vannak s e sötétzöld lombtenger: a mi ziháló tudónk. Telepítése körül homály terjeng, miként a nap sem tud áttörni csipkészelű levélpalástján. Gyermekmese mondja, hogy e föld régi gazdája — Károlyi Ferenc gróf — külföldi utjáról levelet írt a nyíri földek ispánjának. Maktáblákat látott valahol Bretagneban s meg akarta honosítani birtokán e jövedelmező termelési ágat. De az írás mestersége akkor még ludtollal remekelt s a normann ludtollával papírvetett sorokat olyan nehezen betűzte ki a nyírségi ispán magyar szemé. Meg a tinta is megfakult a régi posta hosszú útján.

Parancsot adott levelében a földek ura, hogy az uradalmi cselelésséggel 1000 holdat vessenek be mákkal. Nosza hamar gyűjteni kezdték az eszedi erdőségek makkját és bővíben volt a parlagon heverő televényföld, tavaszra tölgylevélkék milliárdja bujt ki a földből katonás rendben s azóta két évszázad során hívogatja enyhéadó sűrűjébe a majálisi gyermekereget. A normann ludtollával írt mákot makk-nak olvasta a nyíri ispán s most itt pompázik 1000 hold tölgyerdő, a mi ziháló tudónk.

A majális is ilyen nyiregyházi különlegesség, aminek párját hiába keresnénk az országban. Május utolsó napjaiban, amikor a természet felölti a legutóbbi divat szerint készült csipkés nyári ruháját, kalapot vesz fel égszínké azur fátolból és mellére, tüzi drága csi-szolt gyémánt ékességét: a ragyogó napot — 6000 elemi iskolás gyermek, nemzeti zászlót lobogtatva, kacagó jókedvvel, a Rákóczi-induló hangjai mellett, négyes sorokban indul végig a város utcáin, — a majálisi diszbe öltözött erdő felé. Kezre nyílt gyermekszemek ragyognak a boldogságtól, erőtlen kis torkuk fennen kiáltja: Éljen a Haza! Látnátok ti többi kis magyar gyerekek, mikor előtte való nap délután hívogatni járnak. Zászlókkal borítják be az ablakokat, pereg a dob és harsány kiáltás tölti be az utcákat: Ha az idő kedvez, holnap a majálisi meglesz!

Az erdő hosszú árnyékos sétányán keresztül a Sóstó virágos kertje gyűjti össze felejthetetlen játékra a vidám gyermekereget. A hosszú déli asztalnál farkaskölykök ülnek a pléhtányér mellett. Cserkészfiuk osztyák a zsemlyét, tanító-nénik a párolgó gulyást, a szülők egyik szemé nevet, másik könnyezik a meghatottságtól és szerelettől.

Művészeket nevelni alig volt még ideje a fiatal városnak. Eddig csak barázdát hasogatott; iskolát, templomot épített. Mégis Benczur Gyulának — a Csabai-utcai kis sárga házban — mi ádtuk kezébe az ecsetet; Szénfi Gyula, ez az elfeledett zenei talentum, itt ismerkedett meg a hangjegyek szárkalá-bával; Krudy Gyula is itt találkozott valamelyik nyiregyházi utca magányában Szindbáddal, a szárazföldi hajóssal.

A művészeti élet világitó tornyául

Bessenyei Györgyöt választottuk. Mi most mindannyian testőrök vagyunk, de lekoptott dalmányunkról az aransujtás. Visszatérünk szégyenségtünkben a ludtollhoz, a borral higitott tintához. Bár vissza tudnánk térni a régi ijvesszők jégveréséhez. Cseng az üllön a sok fegyverkovács kalapácsa, csak kevés a szűk magyar földön az erőkezű ijász. Hej, ha még egyszer valaki meg tudná feszíteni a felajzott húrt s a repülő nyilvessző odaszégeznél Nagyvárad ajtajába az őrtállót!

Fehértörzsű, lobogó, sudár nyírből állítanánk lármafákat!

Magyar könyvnap (1933. június 1., 2., 3.) A könyvnapok intézménye az évek folyamán meggyökeresedett a magyar közönség szeretetében. Az idei könyvnap jelentőségben messze túlhaladja az eddigieket, az ünnepi kiadványok egész sora áll rendelkezésre. Az alább felsorolt műveket külön ajánljuk olvasóink szives figyelmébe: A könyvnap könyve a magyar drámairodalom három klasszikus remeke, három kiváló irodalomtörténész bevezető soraival. Katona József: *Bánk Bán*, Vörösmarty: *Csongor és Tünde*, Madách Imre: *Az ember tragédiája*. Egy kötet 288 oldal, hófehér famentes papíron 140 P. Eckhart Ferenc: *Magyarország története*, 324 oldal. Ára 3 P. Kuncz Aladár: *Fekete kolostor*. Feljegyzések a francia internáltságából. Két kötet egybekötve 3 P. Az utóbbi évek irodalmának marandó értéke. Eddigi ára 13 P volt. Kemény Zsigmond: *Zord idő*. Az ifjúság nem nélkülözheti. Eddigi ára 11 P volt. Ára 2 P. Mikszáth Kálmán: *A Noszty fiu esete Tóth Marival*. 3 kötet 622 oldal egész vászonkötésben egybekötve 3 P. Bolti ára füzve 12 P. Rákosi Viktor: *Korhadtkeresztek*, ára 140 P. Zilahy Lajos: *Halálos tavasz*, új kiadás ára 190 P. A könyvek beszerezhetők Nagy Sándor könyvkereskedésében, Szarvason.

Hirdetmény. Felhívja az előjáróság az aratógéptulajdonosokat, hogy aratógépjüket sürgősen, de legkésőbb június hó 4-ig jelentsék be a község házában a 20-as számú közigazgatási irodában.

Tót kultúrest Békéscsabán. A Magyarországi Tót Közművelődési Társulat a magyar-tót kulturkapcsolatok erősítése végett szombaton, május hó 20-án rendezte meg a békéscsabai magyar és tót intelligencia óriási érdeklődése mellett irodalmi estjét. Az estélyt főnyelven dr. Horváth István városi tanácsnok nyitotta meg és beszédet mondott Bernolák Nándor dr. nyugalmazott miniszter, a Tót Közművelődési Társulat elnöke. Az estélyen megjelent dr. Korossy György főispán is.